

VELIKO I ZNAČAJNO DJELO ANDRIJE LUKINOVIĆA

Ante Sekulić, Zagreb

1.

Početkom veljače (04. 02.) 1993. prikazana je u Arhivu Hrvatske u Zagrebu (nekoć Zemaljski arhiv) opsežna knjiga Andrije Lukinovića: *Povijesni spomenici Zagrebačke biskupije*. Knjiga ima kupno 714 stranica (*Predgovor, Popis djela (...) prilikom sastavljanja sveska, Tekstovi, Summarium, Index personarum, Index locorum, Index rerum*). Sastavljač knjige shvaća svoje djelo kao "nastavak Tkalčićevih Povijesnih spomenika Zagrebačke biskupije" pa ga je označio brojem V, uvjeren "da će Zagrebačka (nad)biskupija ipak dobiti cjelovit nastavak Tkalčićeva začetka i da će u rezerviranim brojevima III. i IV. biti objavljeni dokumenti 1300 – 1394". Prema tome je ovaj V. svezak povijesnih spomenika (...) započet s ispravom iz god. 1395. i završen 1420. ispravom označenom u knjizi brojem 457. (*Capitulum Zagrabienae regulas circa venditionis vini et nundinas ...*). Knjiga je objelodanjena u nizu *Croatica christiana – Fontes 3*. poznate kršćanske nakladničke kuće *Kršćanska sadašnjost*.

O autoru iznimno značajnoga djela na spomenuti dan prikaza rečeno je da je "Andrija Lukinović, arhivar Kaptolskoga arhiva" (*Glas Koncila*, br. 7, 14. veljače 1993, str. 7), dok je na prvoj nepaginiranoj stranici otisnuta posveta: *Uspomeni velečasnoga Metoda Hrga, predšasnika i dragog prijatelja*. A. Lukinović je, naime, svećenik Zagrebačke nadbiskupije, nasljednik M. Hrga u radu i vodstvu Kaptolskog arhiva u Zagrebu.

2.

Sastavljač ove knjige povijesnih spomenika priznaje u predgovoru da je imao puno teškoća ne samo u čitanju vrlo često oštećenih isprava nego i u izboru i načinu predstavljanja. Služio se u radu djelima K. Dočkala, D. Farlatija, G. Fejéra, G. Fraknoija, B. Krčelića, E. Laszowskoga, F. Šišića, A. Theinera, I. Tkalčića, E. Mályusza i dr. I dok su T. Smičiklasu većinom promakle isprave Zagrebačke biskupije u *Tajnom vatikanskom arhivu*, nastojao je A. Lukinović proučiti spomenuti arhiv, kao i *Mađarski državni arhiv* (*Magyarországi Levéltár*) te arhive u Zagrebu (HAZU, Arhiv grada Zagreba i Državni arhiv / AH). Lukinović je nakon punih 118 godina nastavio rad gdje je I. Tkalčić stao, pa se tako uključio među one koji drže svojim pozivom, životnom zadaćom prebrisati prašinu s onoga što je naše – svjedočanstvo o nama. "Bilo je vrlo teško napraviti shemu koja bi zadovoljila sve ukuse i kriterije", piše A. Lukinović u svome predgovoru knjizi i ističe da "nisu samo diplome izvori". Odlučio se zato ovaj svezak, ovu zbirku povijesnih spomenika – isprava započeti 1395. godinom "kao nastavkom dosad objavljenih svezaka Diplomatičkog zbornika. Prva isprava s nadnevkom 31. prosinca 1394. uvrštena je zbog zaokruženja biskupovanja Ivana Šipušskog (1394 – 1397.) te obuhvaća još obadva pontifikata (episkopata? A. S.) biskupa Eberharda (1397 – 1406; 1410 – 1419.) i Andrije Scolarija (1406 – 1410.). Tu su i isprave 1420. godine dok traje sedisvakancija do imenovanja Eberhardova nasljednika biskupa Ivana Albena" (iz *Predgovora*).

Zadaća je Lukinovićeve bila upozoriti istražitelje, povjesničare, arhivare, školovane čitatelje na građu koja nije potrebna samo za proučavanje crkvene povijesti nego i naše narodne, državne. Naime, naša narodna područja ulaze punopravno (s ispravama) u povijest krajem XI. stoljeća – osnutkom Zagrebačke biskupije kada se stvaraju postupno i dva arhiva, dvije pismohrane: (Nad)biskupski i Kaptolski arhiv u Zagrebu. Budući pak da je područje spomenute biskupije od Drave do Gvozda najčešće i hrvatsko državno područje, nije niti moguće mimoići bogatstvo (i oskudnost?) crkvenih arhiva u nas.

Treba upozoriti na još jednu činjenicu. Na stolici zagrebačkih biskupa sjedila su u razdoblju koje bilježi A. Lukinović (dakle: od 1395. do 1420) tri umna i razborita čovjeka, a k tomu su članovi kanoničkog zbora učeni, umni svećenici. Ako i može biti među pismenom ostavštinom spomenutih povijesnih subjekata manje vrijednih, možda efemernih bilježaka, u cjelini su njihovi spisi raznovrsni, nezamjenjivi, prvorazredni izvori. Ne mogu se zanemariti iz bilo kojih razloga ne samo u pisanju crkvene povijesti nego ni narodne. Naime, značenje devetostoljetne nazočnosti Crkve, njezina uloga u životu i djelatnosti među nama, među Hrvatima i u hrvatskoj državi. Ne samo u sjevernoj Hrvatskoj, u Zagrebačkoj (nad)biskupiji, nego na našim područjima od Podunavlja do Boke kotorske, od Zemuna do Poreča.

O svemu tome svjedoči svezak V. *Povijesni spomenici Zagrebačke biskupije* koje je brižno skupio, transkribirao, rasporedio i sadržaj im zabilježio Andrija Lukinović, kako je već spomenuto.

3.

Dokumenti u Lukinovićevoj knjizi objelodanjeni su u nepatvorenom, izvornom svjetlu. Oni su svjedočanstvo o četvrt stoljeća Zagrebačke biskupije, o njezinim ustanovama i ustrojstvu, o njezinim duhovnim i materijalnim dobrima. Knjiga mora naći svoje mjesto u popisu vrela, naših povijesnih vrela.

Iznimna je zasluga A. Lukinovića što je korisno i svrsishodno iskoristio razumijevanje i susretljivost ne samo svoje ustanove Arhiva Hrvatske (Zagreb) nego i Hrvatskog zavoda Sv. Jeronima u Rimu (za uprave dr. Ratka Perića) te je sustavno mogao proučavati naša vatikanska vrela. (Trebalo vjerovati u Lukinovićevu ustrajnost u radu, u dobrohotnost i pomoć dosadašnjih skrbnika i nove knjige naših vrela.)

O teškoćama u izboru isprava već je spomenuto, a o drugim (i tehničkim) pitanjima svoga rada (transkripcija, ortografija i sl.) A. Lukinović piše u *Predgovoru*:

"Isprave sam transkribirao onako kako je to uobičajeno u sličnim suvremenim izdanjima s onovremenom ortografijom, intervenirao sam tek u interpunkcijama i u pisanju velikih početnih slova. Oštećene tekstove naveo sam s tri točke, vjerojatna čitanja u uglatim zagradama, a kod sumnjivih sam stavio upitnik u zagradama, očite pogreške pisara naznačio sam usklíčnikom u zagradama (...)"

Utvrđenih načela (i pravila) Lukinović se držao dosljedno (koliko sam mogao utvrditi), nema niti znatnijih tiskarskih pogrešaka.

I konačno: povjesničari, znanstvenici, rođeni u krilu hrvatske domovine mogu i moraju upoznati naše naraštaje sa slavnom i bogatom prošlosti, s kraljevima i našim banovima, vojskovođama i ratnicima, ali i s našim biskupijama i biskupima, sa značajnim i umnim kanonicima i feudalcima. S našim životom u koji je sve uključeno: od duše i uma, strasti i napasti, ljubavi i mržnje, nesporazuma do svagdašnjice. U taj posao uključio se, predano i brižno, vrlo savjesno i uspješno Andrija Lukinović. O tome svjedoči njegova dragocjena knjiga *Povijesni spomenici Zagrebačke biskupije* (1393 – 1420).

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA XLVI (1)

1993.

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 60 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1994.